

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ЗАСТОСУВАННЯ БЕНЧМАРКІНГУ ТА РЕІНЖІНІРИНГУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ КОМЕРЦІЙНОЇ ТА СМНИЦІ ТА КОНФІДЕНЦІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Кравченко О. М.

ВСТУП

Термін «бенчмаркінг» (benchmarking) англійського походження і не має однозначного перекладу (benchmark – вихідний пункт, початок відліку, еталон, база). У Японії “Benchmarking” співвідноситься за змістом з японським словом “dantotsu”, що означає «зусилля, зачепокення, турботу кращого (лідера) стати ще кращим (лідером)». Існує величезна кількість трактувань поняття бенчмаркінг. Одні вважають його продуктом еволюційного розвитку концепції конкурентоздатності, інші – програмою з поліпшення якості, інші ж зараховують його до екзотичних продуктів японської бізнес-практики. Однак існує загальний знаменник, до якого можна привести різні визначення бенчмаркінгу. Може здатися, що мова йде про банальне шпигунство, проте все, про що буде говоритися, відповідає етиці ведення бізнесу. **Бенчмаркінг** – це мистецтво й практика виявлення і вивчення найкращих із відомих методів ведення бізнесу. В основу бенчмаркінгу покладено ідею порівняння діяльності не тільки підприємств-конкурентів, але і передових фірм інших галузей. Практика показує, що грамотне використання досвіду конкурентів та успішних компаній дозволяє скоротити витрати, підвищити прибуток і оптимізувати вибір стратегії діяльності вашої організації¹.

В умовах динамічної та нестабільної економічної ситуації в країні вижити та адаптуватися до швидких змін у зовнішньому середовищі підприємствам дуже важко, адже прискореними темпами розгортається небачений раніше процес змін та турбулентності, що призводить до глобалізації технологій, інновації стають рушійними силами у розвитку економіки країни, а умови конкуренції набувають

---

¹ Старух А.І. Бенчмаркінг та конкурентний моніторинг бізнесу. Конспект лекцій загальноуніверситетської вибіркової навчальної дисципліни : МОН України; Львівський НУ імені Івана Франка. Львів, 2020. URL: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/Konspekt-lektsiy.pdf>

все жорсткішого характеру. Багато організацій згортають свою діяльність, не пристосувавшись до зовнішніх та внутрішніх викликів. Це зумовлено тим, що як зарубіжні, так і вітчизняні організації не завжди шукають методи, способи, інструментарії, які б допомогли підприємствам адаптуватися до умов функціонування – “Just in time”, “Benchmarking”, “Reengineering” тощо. Тобто зростає практичний та теоретичний інтерес до реінжинірингу як сучасного інструментарію управління бізнес-процесами².

Метою наукової праці є концептуалізація застосування бенчмаркінгу, а також реінжинірингу в забезпеченні правової охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні.

1. Бенчмаркінг та реінжиніринг в забезпеченні правової охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні

На думку М. Гвоздь, реінжиніринг застосовують, коли організація перебуває в кризовій ситуації, тобто на цей інструментарій покладено дуже складне завдання – вивести організацію на новий, якісно вищий рівень, зробити її діяльність ефективнішою, утвердити конкурентні позиції на ринку, кардинально змінити принципи управління. Описуючи ці завдання, бачимо, що реінжиніринг – безперервний процес постійних змін. Упровадження реінжинірингу вважається успішним, якщо результати діяльності організації абсолютно відрізняються своїм позитивом від попередніх і торкаються уже інших аспектів діяльності підприємства, а організація орієнтована на кращі світові аналоги, які забезпечують успішне функціонування. Вивчаючи теоретичні надбання зарубіжних та вітчизняних вчених, які стосуються проблем теорії реінжинірингу, можна констатувати, що це безперервний процес, але важливо уточнити, що йдеться не про перепроектування різних бізнес-процесів, а про постійне удосконалення цього бізнес-процесу, який підлягав цій кардинальній перебудові. Реінжиніринг бізнес-процесів – “ліки” від важких хвороб в організації, які допомагають, якщо їх правильно застосувати та завдають шкоди, якщо їх використовувати не за призначенням. Узагальнюючи наведені визначення, характеризуючи та інтегруючи думки авторів, схиляємось до розуміння, що реінжиніринг – це кардинальна перебудова бізнес-процесів організації, яка супроводжується інноваційним поглядом з погляду споживача, спираючись на життєву філософію організації з метою досягнення поставлених перед нею цілей. Вчена стверджує, що концепція

---

² Гвоздь М. Я. Категорія “реінжиніринг” та її визначення у фаховій літературі. Національний університет “Львівська політехніка”. 2008. С. 106–109.

X-інжинірингу – це новий етап в розвитку теорії управління, який передбачає якісно вищий рівень у веденні виробничо-господарської діяльності підприємств, дає можливість управляти взаємовідносинами із споживачами та постачальниками і оцінювати неоціненне – рівень партнерських відносин, тим самим підвищуючи ефективність функціонування промислових підприємств³.

У відповідності до ст. 21 Закону України (ЗУ) «Про інформацію» в якому зазначено наступне, що інформацією з обмеженим доступом є конфіденційна, таємна та службова інформація. Конфіденційною вважається інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень⁴.

В пункті 1 ст. 7 ЗУ «Про доступ до публічної інформації» теж міститься визначення конфіденційної інформації (КІ), а саме конфіденційна інформація – інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень, та яка може поширюватися у визначеному ними порядку за їхнім бажанням відповідно до передбачених ними умов. У п. 1 ст. 8 вказаного ЗУ зазначено, що таємною визнається інформація, яка містить державну, професійну, банківську, розвідувальну таємницю, таємницю досудового розслідування та іншу передбачену законом таємницю⁵.

Потрібно зауважити, що визначення комерційної таємниці (КТ) міститься у Цивільному кодексі України (ЦКУ)⁶, а також у Господарському кодексі України (ГКУ)⁷, але на думку автора потребує удосконалення. У ст. 505 ЦКУ зазначено, що комерційна таємниця є інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона загалом чи в певній формі та сукупності її складників є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних наявним обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію. В свою чергу у ст. 162 ГКУ вказано, що суб'єкт господарювання, що є володільцем технічної, організаційної або іншої

---

³ Гвоздь М. Я. Категорія «реінжиніринг» та її визначення у фаховій літературі. Національний університет «Львівська політехніка». 2008. С. 106–109.

⁴ Про інформацію : Закон України. / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 26.05.2024).

⁵ Про доступ до публічної інформації : Закон України. / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 26.05.2024).

⁶ Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15/paran2312#n2312 (дата звернення: 26. 05.2024).

⁷ Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page> (дата звернення: 26.05.2024).

комерційної інформації, має право на захист від незаконного використання цієї інформації третіми особами за умов, що ця інформація має комерційну цінність у зв'язку з тим, що вона невідома третім особам і до неї немає вільного доступу інших осіб на законних підставах, а володілець інформації вживає належних заходів до охорони її конфіденційності.

На думку автора, такі поняття як «особа» в ст. 505 ЦКУ та поняття «володілець КТ» у ст. 162 ГКУ – потрібно замінити (у вказаних кодифікованих законах) на поняття «власник комерційної таємниці». Так як, володілець КТ та/або конфіденційної інформації бізнесу (КІБ) може й не бути власником КТ, а володіти КТ та/або КІБ на інших законних підставах (наприклад договірних).

Щодо сімейної таємниці, то таку інформацію з обмеженим доступом запропоновано віднести до складу конфіденційної інформації (про фізичну особу) як сімейні секрети. Автор вважає, що множення таємниць на кшталт сімейна таємниця, приватна таємниця є недоцільним у зв'язку з тим, що вказані таємниці можна віднести до складу конфіденційної інформації (про фізичну особу).

У попередніх наукових працях автором встановлено, що для надійної правової протидії сучасним загрозам бізнесу в Україні, потрібно прийняти відповідний закон про охорону комерційної таємниці. Наприклад, так зробили США (2016), Німеччина (2019) й інші держави з ринковою економікою. Встановлено, що для успішної правової охорони комерційно цінної інформації бізнесу в Україні, потрібно використовувати нормативно-правові, організаційні та технічні заходи/методи охорони КТ та/або КІБ.

Потрібно зазначити, що до правових й організаційних заходів забезпечення охорони КТ та/або КІБ потрібно відносити такі заходи правової охорони КТ та/або КІБ, які передбачають використання певного комплексу правових засобів, наданих законом і підзаконними актами особам, які законно нею володіють (комерційно цінна інформація бізнесу). До них слід віднести розробку і прийняття певним бізнесом нормативних актів: 1) Перелік відомостей, які складають комерційну таємницю; 2) Положення про КТ та/або КІБ; 3) Інструкцію, яка зобов'язує співробітників підприємства дотримуватися режиму нерозголошення КТ та/або КІБ; 4) Угоду про нерозголошення КТ та/або КІБ; 5) та ін. Окрім того на підприємстві розробляється ряд документів для регулювання трудових відносин з працівниками з приводу охорони КТ та/або КІБ, яка була надана йому для виконання трудових функцій, та інші аспекти у досліджуваній сфері.

Автор вважає, що бенчмаркінг в забезпеченні охорони комерційної таємниці (КТ) та/або конфіденційної інформації бізнесу (КІБ) – це

застосування новітніх заходів/методів в забезпеченні охорони й захисті КТ та/або КІБ.

Запропоноване таке авторське визначення реінжинірингу в забезпеченні безпеки КТ та/або КІБ, а саме – це майстерність використовувати наявний досвід в забезпеченні безпеки КТ та/або КІБ, а також здатність вивести охорону й захист КТ та/або КІБ на новий, якісний рівень, зробити охорону КТ та/або КІБ ефективнішою, конкурентнішою на ринку в забезпеченні безпеки КТ та/або КІБ, кардинально змінити принципи в забезпеченні безпеки бізнесу від сучасних загроз, а також інших посягань.

Запропоновані нові поняття, а також пропозиції щодо вдосконалення наявних термінів у сфері інформації з обмеженим доступом, як-от:

1. Конфіденційна інформація (КІ) – це інформація, в тому числі сімейні секрети, доступ до якої обмежено фізичною (та/або юридичною) особою та яка може поширюватися у визначеному порядку за її бажанням відповідно до передбачених нею умов.

2. Враховуючи присутність в законодавчому визначенні КІ згадки про юридичну особу, певний бізнес може секретити свою комерційно цінну інформацію під грифом «КІ» та/або «КТ». Саме тому, потрібно розмежувати поняття «КІ про фізичну особу» та «КІ бізнесу», для удосконалення понятійно-категоріального апарату законодавчої бази України та сформулювати наприклад так:

а) Конфіденційна інформація про фізичну особу (КІ) – це інформація, в тому числі сімейні секрети, доступ до якої обмежено фізичною особою та яка може поширюватися у визначеному порядку за її бажанням відповідно до передбачених нею умов (персональні дані, місце роботи, склад сім'ї, ділова репутація, та інша інформація про фізичну особу);

б) Конфіденційна інформація бізнесу (КІБ) – це комерційно цінна інформація для бізнесу (суб'єкта господарювання, підприємства, установи або організації), яка у разі її витоку, втрати, чи інших незаконних дій щодо КІБ може негативно вплинути на прибуток бізнесу.

3. Комерційна інформація бізнесу – це комерційно цінна інформація для бізнесу, яка у найближчий перспективі може стати комерційним секретом, комерційною таємницею та/або конфіденційною інформацією бізнесу (при втраті, витоку або інших незаконних діях щодо такої інформації, може негативно вплинути на прибуток бізнесу).

4. Комерційні секрети (КС) – це інформація, яка має комерційну цінність в сфері бізнесу (суб'єкта господарювання, підприємства, установи або організації), та стосується конкретного секрету

(технічного, виробничого, організаційного або іншого) підприємства. Сукупність КС – це комерційна таємниця (КТ).

5. Комерційна таємниця (КТ) – це комерційно цінна інформація; суб'єкт господарювання є власником технічної, організаційної інформації або інших КС, має право на захист від незаконного використання цієї інформації третіми особами за умов, що ця інформація має комерційну цінність у зв'язку з тим, що вона не відома третім особам і до неї немає вільного доступу інших осіб на законних підставах, а власник інформації вживає належних заходів для її захисту.

Отже, підсумовуючи цей параграф автор пропонує наступні визначення понять у досліджуваній сфері:

1. Бенчмаркінг в забезпеченні охорони КТ та/або КІБ – це мистецтво застосування найкращих новітніх заходів/методів в забезпеченні охорони й захисту КТ та/або КІБ, від сучасних загроз та інших посягань.

2. Реінжиніринг в забезпеченні безпеки КТ та/або КІБ – це майстерність використовувати наявний досвід в забезпеченні безпеки КТ та/або КІБ, а також здатність вивести охорону й захист КТ та/або КІБ на новий, якісний рівень, зробити охорону КТ та/або КІБ ефективнішою, конкурентнішою на ринку в забезпеченні безпеки КТ та/або КІБ, кардинально змінити принципи в забезпеченні безпеки бізнесу від сучасних загроз, а також інших посягань.

Наукові розвідки найкращих новітніх прикладів, а також заходів/методів в тому числі бенчмаркінгу в забезпеченні правової охорони КТ та/або КІБ (та інші аспекти в сфері охорони інформації з обмеженим доступом), були запропоновані автором у попередніх наукових працях⁸.

---

⁸ Кравченко О.М. Адміністративно-правова охорона комерційних секретів бізнесу. *Права людини та публічне врядування в сучасних умовах*: колект. моногр. м. Рига, Латвія: європейське видавництво "Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2023. С. 449–464. DOI: 10.30525/978-9934-26-320-0-22

Кравченко О.М. *Бізнес-шпигунство. Сучасна парадигма публічного та приватного права в умовах сталого розвитку*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво "Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2023. С. 353–376. DOI: 10.30525/978-9934-26-331-6-16

Кравченко О.М. *Заходи забезпечення безпеки комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні. Наука, технології та інновації в сучасному світі*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво "Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2023. С. 421–442. DOI: 10.30525/978-9934-26-364-4-18

Кравченко О.М. *Роль адміністративно-правової охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в забезпеченні сталого розвитку промисловості. Трудове право ЄС: гідна праця та розбудова інституційної спроможності для сталого розвитку*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво "Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2023. С. 150–172. DOI: 10.30525/978-9934-26-396-5-8

Кравченко О.М. Особливості відповідальності за неправомірні дії щодо комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні. *Проблеми реалізації норм права в умовах сучасних викликів*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2024. С. 107–130. DOI: 10.30525/978-9934-26-400-9-5

Кравченко О.М. Правове забезпечення євроінтеграційних процесів охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні. *Правове забезпечення євроінтеграції: загальноправовий та галузевий аспекти*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2024. С. 244–264. DOI: 10.30525/978-9934-26-424-5-13

Кравченко О.М. Дивергенція між конфіденційною інформацією та комерційною таємницею в Україні. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. 2022. № 2. С. 110–116. DOI: 10.30525/2592-8813-2022-2-18

Кравченко О.М. Confidential information and trade secret as restricted information in Ukraine. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. 2022. № 3. С. 45–52. DOI: 10.30525/2592-8813-2022-3-6

Кравченко О.М. Охорона конфіденційної інформації в Україні. *Екологічне право*. 2022. № 3–4. С. 29–31. DOI: 10.37687/2413-7189.2022.3-4-4.6

Кравченко О.М. Удосконалення охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації в Україні для інтеграції в Європейське бізнес-середовище. *Нове українське право*. 2022. Вип. 6. Том 1. С. 211–220. DOI: 10.51989/nul.2022.6.1.29

Кравченко О.М. Інтеграція стандартів охорони комерційної таємниці України до європейського бізнес-середовища. *Амтаро*. 2022. Спецвипуск. Том 1. С. 175–181. DOI: 10.26661/2786-5649-2022-spec-1-25

Кравченко О.М. Конфіденційна інформація та комерційна таємниця в Україні. *Екологічне право*. 2023. № 1–2. С. 24–29. DOI: 10.37687/2413-7189.2023.1-2.4

Кравченко О.М. Інтеграція стандартів охорони конфіденційної інформації та комерційної таємниці України до стандартів Європейського Союзу. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 4, Том 2. С. 189–195. DOI: 10.32850/sulj.2022.4.2.29

Кравченко О.М. Розмежування понять «конфіденційна інформація» та «комерційна таємниця» у стратегії інформаційної доктрини України. *Правовий часопис Донбасу*. 2022. № 4(81). С. 98–104. DOI: 10.32782/2523-4269-2022-81-4-1-98-104

Кравченко О.М. Охорона конфіденційної інформації та комерційної таємниці в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. Спецвипуск. № 1. С. 471–475. DOI: 10.31733/2078-3566-2022-6-471-475

Кравченко О.М. International experience of regulatory and legal protection of commercial business secrets. *Philosophy, economics and law review*. 2023. № 1. С. 285–295. DOI: 10.31733/2786-491X-2023-1-285-295

Кравченко О.М. Організаційно-правові заходи забезпечення охорони конфіденційної інформації та комерційної таємниці бізнесу в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2023. № 3. Том 34 (73). 2023. С. 48–53. DOI: 10.32782/TNU-2707-0581/2023.3/09

Кравченко О.М. Розмежування понять «конфіденційна інформація бізнесу» та «конфіденційна інформація про фізичну особу». *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. Спецвипуск № 2 (127). С. 22–29. DOI: 10.31733/2078-3566/2023-6-22-29

Кравченко О.М. Удосконалення організаційно-правового забезпечення охорони конфіденційної інформації та комерційної таємниці бізнесу в Україні. *Екологічне право*. 2024. № 1–4. С.

Кравченко О.М. Сучасний стан нормативно-правової охорони комерційної таємниці в Україні. *Цивільне право і процес: витoki, здобутки та перспективи розвитку* : матеріали міжн. наук.-практ. конф. (Київ, 18–19.12.2020). Київ : Київський регіональний науковий центр НАПрН України, 2020. С.105–108.

Кравченко О.М. Розвідувальна таємниця. *Права людини, демократія, правосуддя: проблеми, досягнення, перспективи* : зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція»(Київ, 10.12.2020). Київ : Центр учбової літератури, 2020. С.59–60.

Кравченко О.М. Розвідувальна таємниця як новий вид таємної інформації в Україні. *Право та закон: теорія, методологія, практика* : зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція» (Київ, 15.04.2021). Київ : Центр учбової літератури, 2021. С.38–41.

Кравченко О.М. Комерційна таємниця. *Право та закон: теорія, методологія, практика* : зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція» (Київ, 15.04.2021). Київ : Центр учбової літератури, 2021. С.57–61.

Кравченко О.М. Дистинкція між конфіденційною інформацією та комерційною таємницею. *Право та закон: теорія, методологія, практика* : зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція» (Київ, 15.04.2021). Київ : Центр учбової літератури, 2021. С.35–38.

Кравченко О.М. Конкурентна розвідка та конкурентна контррозвідка підприємства, установи чи організації. *Модернізація інститутів держави і права під впливом глобалізації* : зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція» (Київ, 25.11.2021). Київ : Центр учбової літератури, 2021. С. 57–62.

Кравченко О.М. Intelligence secret in Ukraine. *Роль права та закону в громадянському суспільстві*: зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. (Харків, 18–19.02.2022). Харків : Східноукраїнська наукова юридична організація, 2022. С. 61–65.

Кравченко О.М. Конфіденційна інформація в Україні. *Правова держава в умовах воєнного та післявоєнного стану* : зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція» (Київ, 09.06.2022). Київ : Центр учбової літератури, 2022. С. 43–46.

Кравченко О.М. Конфіденційна інформація та комерційна таємниця в Україні. *Роль юридичної науки у становленні нового світового порядку у воєнний і післявоєнний час* : зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. (м. Рига, Латвійська Республіка, 29–30.07.2022). Рига : Балтійська міжнародна академія, 2022. С. 166–169. DOI: 10.30525/978-9934-26-229-6-42

Кравченко О.М. Комерційна таємниця та конфіденційна інформація у бізнес-просторі України. *Правові та безпекові аспекти життя в Україні* : зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція» (Київ, 14.10.2022). Київ : Центр учбової літератури, 2022. С. 15–17.

Кравченко О.М. Стан та розвиток охорони комерційної таємниці в Україні. *Становлення та розвиток правової держави: проблеми теорії та практики* : зб. матеріалів XV Міжн. юрид. наук.-практ. конф. Присвячена 102-річчю НУК імені адмірала Макарова (Миколаїв, 28–29.12.2022). Миколаїв: НУК імені адмірала Макарова, 2022. С. 171–174. DOI: 10.36059/978-966-397-287-9-48

Кравченко О.М. Особливості адміністративно-правової охорони конфіденційної інформації та комерційної таємниці в Україні. *Актуальні питання юридичної науки в дослідженнях молодих вчених* : зб. Матеріалів всеукр. наук.-практ. конф. до Дня науки та 30-річчя Нац. академії правових наук України (Київ, 18.05.2023). Київ : Науково-дослідний інститут протворчості та наукоправових експертиз НАПрН України, 2023. С. 608–612.

2. Концептуалізація застосування бенчмаркінгу та реінжинірингу в організаційно-правовій охороні комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні

Серед сучасних вітчизняних вчених, що плідно займаються науковими дослідженнями у сфері адміністративного та інформаційного права потрібно виокремити, як-от: Є. Скулиша, О. Кравчука, В. Колпакова, К. Белякова, О. Світличного, О. Гулак, В. Фурашева, О. Довганя, Т. Ткачука, А. Марущака та ін. Серед зарубіжних вчених, що займаються дослідженнями нормативно-правової охорони КТ потрібно виокремити Лідію Лундштедт.

До організаційно-правових заходів забезпечення охорони КТ та/або КІБ, належать такі способи захисту КТ та/або КІБ, що передбачають використання певного комплексу організаційно-правових засобів, наданих законом і підзаконними актами особам, які законно контролюють таку бізнес-інформацію, яка має комерційну цінність для бізнесу. Для вирішення поставленої мети, запропоновано наступне, як-от:

- на базі міжнародного досвіду охорони КТ та/або КІБ, запропоновано прийняти в Україні відповідний закон про охорону КТ, на кшталт який розробили США (2016), Німеччина (2019) та інші держави з ринковою економікою;

- визначено систему нормативно-правових заходів забезпечення охорони КТ та/або КІБ, а саме: заходи, що здійснюються з метою охорони КТ та/або КІБ органами державної влади; заходи кримінальної, адміністративної відповідальності та ін;

- нормативно-правові заходи охорони КТ та/або КІБ в Україні, які полягають: у прийнятті закону про охорону комерційної таємниці в Україні; охороні КТ та/або КІБ в першу чергу самим бізнесом; самозахисті бізнесу; оформленні на підприємстві документів, що забезпечують охорону та захист КТ та/або КІБ; судовому захисті та іншій адміністративно-правовій охороні.

Отож, правовим засобом у сфері забезпечення КТ та/або КІБ є оформлення на підприємстві певних документів, що забезпечують охорону та захист КТ та/або КІБ – наказ, статут, трудові контракти та угоди, правила внутрішнього розпорядку, які передбачають обов'язок утримуватись від розголошення її третім особам, а також встановлюють відповідальність за порушення цієї таємниці та ін.

На нашу думку, зазначені вище форми збереження інформації, яка становить КТ та/або КІБ, мають дуже важливе значення, оскільки є юридичною основою для залучення до відповідальності працівника, якщо мало місце розголошення ним КТ та/або КІБ. Певний бізнес сам регулює відносини щодо визначення та охорони КТ та/або КІБ, шляхом прийняття відповідних нормативно-правових актів підприємства.

Отже, правове регулювання КТ та/або КІБ необхідне не тільки на рівні нормативно-правових актів, що складають законодавство про КТ та/або КІБ, а й на локальному рівні – у вигляді локальних актів певного підприємства.

Бізнес в Україні сам повинен подбати про захист своєї КТ та/або КІБ від сучасних загроз, використовуючи певні заходи охорони й захисту. Наприклад, автором запропоновано систему заходів охорони й захисту КТ та/або КІБ, який включає: правові, організаційні, технічні, та інші аспекти охорони вказаної інформації. Отже, для концептуалізації застосування бенчмаркінгу та реінжинірингу в організаційно-правовій охороні комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні запропонована таблиця № 1.

Для вдосконалення понятійно-категоріального апарату у сфері концептуалізації застосування бенчмаркінгу та реінжинірингу в правовій охороні КТ та КІБ, запропоновані нові поняття, а також пропозиції щодо вдосконалення наявних термінів, та інші аспекти у сфері інформації з обмеженим доступом в Україні, як-от:

1. Наукова розвідка (НР) – це наукова діяльність людини або групи людей, спрямована на пошук нового (матеріального, нематеріального), проведення наукових досліджень у певній галузі науки, аналіз і систематизацію результатів розвідки у вигляді теорій, гіпотез, наукових доробків тощо. Результати НР підлягають опублікуванню та захисту у складі дисертацій, монографій, наукових статей, тез доповідей, інших наукових доробків.

2. Самохист – це втілення та реалізація своїх здібностей або талантів. Самохист свого права інтелектуальної власності, а саме комерційної таємниці (КТ) як об'єкта права інтелектуальної власності.

3. Бенчмаркінг в забезпеченні охорони КТ та/або КІБ – це мистецтво застосування найкращих новітніх заходів/методів в забезпеченні охорони й захисту КТ та/або КІБ, від сучасних загроз та інших посягань.

4. Реінжиніринг в забезпеченні безпеки КТ та/або КІБ – це майстерність використовувати наявний досвід в забезпеченні безпеки КТ та/або КІБ, а також здатність вивести охорону й захист КТ та/або КІБ на новий, якісний рівень, зробити охорону КТ та/або КІБ ефективнішою, конкурентнішою на ринку в забезпеченні безпеки КТ та/або КІБ, кардинально змінити принципи в забезпеченні безпеки бізнесу від сучасних загроз, а також інших посягань.

4. Конфіденційна інформація (КІ) – це інформація, в тому числі сімейні секрети, доступ до якої обмежено фізичною (та/або юридичною) особою та яка може поширюватися у визначеному порядку за її бажанням відповідно до передбачених нею умов.

Таблиця 1
Система заходів забезпечення охорони комерційної таємниці (КТ) та конфіденційної інформації (КІ) в Україні

Нормативно-правові заходи охорони КТ та/або КІБ	Організаційні заходи захисту КТ та/або КІБ	Технічні заходи захисту КТ та/або КІБ	Інші законні заходи охорони та захисту КТ та/або КІБ	Аналітичний відділ безпеки бізнесу
Статут підприємства (де прописують, що запроваджується режим охорони КТ та/або КІБ)	Створення пропускового режиму, де циркулює КТ та/або КІБ	Створення технічного відділу безпеки КТ та/або КІБ	Створення відділу «бізнес-розвідки»	Аналітична обробка всієї зібраної інформації
Колективний договір (де прописуються правила нерозголошення КТ та/або КІБ та відповідальність за їх порушення)	Режим оформлення допуску до КТ та/або КІБ	Заходи забезпечення відстоєння, сигналізацією, та іншими сучасними технічними пристроями приміщень і будівель, де циркулює КТ та/або КІБ	Моніторинг відкритої інформації про конкурентів	Представлення керівництву бізнесу «аналітичних висновків і практичних рекомендацій», в тому числі для вдосконалення заходів охорони й захисту КТ та/або КІБ
Положення про КТ або КІБ та правила її збереження	Режим доступу до КТ та/або КІБ	Система безпеки із усіма технічними приладами будівель, де міститься КТ та/або КІБ для захисту від ТБШ	Інші законні методи бізнес-розвідки	інше
Положення про дозвільну систему доступу виконавців до документів і відомостей, що становлять КТ та/або КІБ	Режимно-секретний відділ безпеки КТ та/або КІБ	Електромагнітне екранування приміщень, де міститься КТ та/або КІ бізнесу, для захисту від ТБШ	Створення відділу «бізнес-контррозвідки»	
Про режим роботи працівників із даними, що становлять КТ та/або КІБ	Спеціальні перевірки працівників, що безпосередньо працюють із КТ та/або КІБ	Створення надійної системи захисту комп'ютерної техніки та мереж, де циркулює КТ та/або КІБ, для захисту від ТБШ	Протидія бізнес-шпигунству, та бізнес-розвідці конкурентів	
Інші нормативно-правові заходи охорони КТ та/або КІБ	Інші заходи захисту КТ та/або КІБ	Інші технічні заходи захисту КТ та/або КІБ	Протидія технічному бізнес-шпигунству, та ін.	

5. Враховуючи присутність в законодавчому визначенні КІ згадки про юридичну особу, певний бізнес може секретити свою комерційно цінну інформацію під грифом «КІ» та/або «КТ». Саме тому, потрібно розмежувати поняття «КІ про фізичну особу» та «КІ бізнесу», для удосконалення понятійно-категоріального апарату законодавчої бази України та сформулювати так:

а) Конфіденційна інформація про фізичну особу (КІ) – це інформація, в тому числі сімейні секрети, доступ до якої обмежено фізичною особою та яка може поширюватися у визначеному порядку за її бажанням відповідно до передбачених нею умов (персональні дані, місце роботи, склад сім'ї, ділова репутація, та інша інформація про фізичну особу);

б) Конфіденційна інформація бізнесу (КІБ) – це комерційно цінна інформація для бізнесу (суб'єкта господарювання, підприємства, установи або організації), яка у разі її витоку, втрати, чи інших незаконних дій щодо КІБ може негативно вплинути на прибуток бізнесу.

6. Комерційна інформація бізнесу – це комерційно цінна інформація для бізнесу, яка у найближчий перспективі може стати комерційним секретом, комерційною таємницею та/або конфіденційною інформацією бізнесу (при втраті, витоку або інших незаконних діях щодо такої інформації, може негативно вплинути на прибуток бізнесу).

7. Комерційні секрети (КС) – це інформація, яка має комерційну цінність в сфері бізнесу (суб'єкта господарювання, підприємства, установи або організації), та стосується конкретного секрету (технічного, виробничого, організаційного або іншого) підприємства. Сукупність КС – це комерційна таємниця (КТ).

8. Комерційна таємниця (КТ) – це комерційно цінна інформація; суб'єкт господарювання є власником технічної, організаційної інформації або інших КС, має право на захист від незаконного використання цієї інформації третіми особами за умов, що ця інформація має комерційну цінність у зв'язку з тим, що вона не відома третім особам і до неї немає вільного доступу інших осіб на законних підставах, а власник інформації вживає належних заходів для її захисту.

9. На думку автора, поняття охорона та захист потребують розмежування, а саме:

1) Охорона – це більш ширше поняття аніж термін захист (візьмемо, до прикладу, Міністерство охорони здоров'я України), який включає в себе різні види захисту, такі як технічний захист, юридичний захист, та ін. До прикладу, охорона КТ та/або КІБ на підприємстві

включає в себе: юридичний захист, фізичний захист на підприємстві, технічний захист;

2) **Захист** – має вузьку направленість й стосується конкретного виду захисту, як-от до прикладу: технічний захист; фізичний захист; захист своїх прав у суді; захист прав, свобод та законних інтересів громадян й юридичних осіб державою; захист інформації з обмеженим доступом; та ін.

10. Бізнес-шпигунство (БШ) – це отримання інформації, яка має комерційну цінність для бізнес-діяльності фірми або іншого суб'єкта господарювання та надає переваги у сфері бізнесу над конкурентами, шляхом використання заборонених законом методів.

11. Технічне бізнес-шпигунство (ТБШ) – це незаконний збір комерційно цінної інформації для бізнесу, шляхом зняття цієї інформації ТБШ за допомогою спеціальних технічних засобів.

Суб'єкти та їх повноваження щодо охорони КТ в Україні, а також інші аспекти у сфері нормативно-правових заходів забезпечення охорони й захисту КТ в Україні. Більше того, структура правовідносин у сфері охорони КТ в Україні були предметом попередніх доробків автора⁹.

ВИСНОВКИ

Підводячи підсумки наукового дослідження концептуалізації застосування бенчмаркінгу та реінжинірингу в забезпеченні правової охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні, запропоновані нові поняття у цій сфері, як-от:

– **Бенчмаркінг в забезпеченні охорони КТ та/або КІБ** – це мистецтво застосування найкращих новітніх заходів/методів в забезпеченні охорони й захисту КТ та/або КІБ, від сучасних загроз та інших посягань;

---

⁹ Кравченко О.М. Суб'єкти та їх повноваження щодо охорони комерційної таємниці в Україні. *Органи публічної влади в Україні: теорія та практика*: колект. моногр. Київ : МОН України ; НУ «Одеська юридична академія», 2019. С. 133–156.

Кравченко О.М. Ways of adaptation of Ukraine to international standards of legal protection of trade secret. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2018. № 5. С. 75–79.

Кравченко О.М. Охорона комерційної таємниці підприємств, установ та організацій від комерційного шпигунства. *Recht der Osteuropäischen Staaten*. 2018. № 4. С. 152–156.

Кравченко О.М. Охорона комерційної таємниці суб'єктів господарювання від актив недобросовісної конкуренції, комерційного, промислового, економічного шпигунства. *Jurnalul juridic national: teorie si practica*. 2019. № 1 (35). С. 91–93.

Кравченко О.М. Нормативно-правові заходи забезпечення комерційної таємниці в Україні. *Recht der Osteuropäischen Staaten*. 2019. № 1. С. 82–89.

Кравченко О.М. Структура правовідносин у сфері охорони комерційної таємниці в Україні. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2019. № 3. С. 137–145.

– **Реінжиніринг в забезпеченні безпеки КТ та/або КІБ** – це майстерність використовувати наявний досвід в забезпеченні безпеки КТ та/або КІБ, а також здатність вивести охорону й захист КТ та/або КІБ на новий, якісний рівень, зробити охорону КТ та/або КІБ ефективнішою, конкурентнішою на ринку в забезпеченні безпеки КТ та/або КІБ, кардинально змінити принципи в забезпеченні безпеки бізнесу від сучасних загроз, а також інших посягань;

– окрім того, для концептуалізації застосування бенчмаркінгу та реінжинірингу в організаційно-правовій охороні комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні запропонована таблиця № 1.

– запропонований авторський законопроект «Про комерційну таємницю» (додаток А)¹⁰, а також пропозиції для вдосконалення понятійно-категоріального апарату у сфері правової охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу, запропоновані нові поняття, а також пропозиції щодо вдосконалення наявних термінів, та інші аспекти у сфері інформації з обмеженим доступом в Україні.

АНОТАЦІЯ

Автором наукової праці встановлено, що бізнес в Україні сам повинен подбати про охорону своєї комерційно цінної інформації від сучасних загроз, використовуючи сучасні заходи/методи охорони й захисту. В науковій розвідці запропоновано систему заходів/методів охорони й захисту комерційної таємниці та/або конфіденційної інформації бізнесу в Україні, який включає: правові, організаційні, технічні, та інші сучасні аспекти охорони вказаної інформації з обмеженим доступом. Отже, для концептуалізації застосування бенчмаркінгу та реінжинірингу в організаційно-правовій охороні комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні запропонована таблиця № 1. Окрім того, автором запропоновані пропозиції щодо вдосконалення понятійно-категоріального апарату у сфері правової охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу, запропоновані нові поняття, а також пропозиції щодо вдосконалення наявних термінів, та інші аспекти у сфері інформації з обмеженим доступом в Україні.

Підводячи підсумки наукової розвідки, автором запропоновані пропозиції визначення понять бенчмаркінг та реінжиніринг

---

¹⁰ Кравченко О.М. Адміністративно-правові засади охорони комерційної таємниці в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2019. 253 с.

в забезпеченні правової охорони комерційної таємниці та/або конфіденційної інформації бізнесу в Україні, як-от:

Бенчмаркінг в забезпеченні охорони КТ та/або КІБ – це мистецтво застосування найкращих новітніх заходів/методів в забезпеченні охорони й захисту КТ та/або КІБ, від сучасних загроз та інших посягань.

Реінжиніринг в забезпеченні безпеки КТ та/або КІБ – це майстерність використовувати наявний досвід в забезпеченні безпеки КТ та/або КІБ, а також здатність вивести охорону й захист КТ та/або КІБ на новий, якісний рівень, зробити охорону КТ та/або КІБ ефективнішою, конкурентнішою на ринку в забезпеченні безпеки КТ та/або КІБ, кардинально змінити принципи в забезпеченні безпеки бізнесу від сучасних загроз, а також інших посягань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Старух А.І. Бенчмаркінг та конкурентний моніторинг бізнесу. Конспект лекцій загальноуніверситетської вибіркової навчальної дисципліни : МОН України; Львівський НУ імені Івана Франка. Львів, 2020. URL: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/Konspekt-lektsiy.pdf>

2. Гвоздь М. Я. Категорія «реінжиніринг» та її визначення у фаховій літературі. Національний університет «Львівська політехніка». 2008. С. 106–109.

3. Про інформацію : Закон України. / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 26.05.2024).

4. Про доступ до публічної інформації : Закон України. / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 26.05.2024).

5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: [//zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15/paran2312#n2312](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15/paran2312#n2312) (дата звернення: 26.05.2024).

6. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: [//zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page) (дата звернення: 26.05.2024).

7. Кравченко О.М. Адміністративно-правова охорона комерційних секретів бізнесу. *Права людини та публічне врядування в сучасних умовах*: колект. моногр. м. Рига, Латвія: європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2023. С. 449–464. DOI: 10.30525/978-9934-26-320-0-22

8. Кравченко О.М. Бізнес-шпигунство. *Сучасна парадигма публічного та приватного права в умовах сталого розвитку*: колект.

моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2023. С. 353–376. DOI: 10.30525/978-9934-26-331-6-16

9. Кравченко О.М. Заходи забезпечення безпеки комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні. *Наука, технології та інновації в сучасному світі*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2023. С. 421–442. DOI: 10.30525/978-9934-26-364-4-18

10. Кравченко О.М. Роль адміністративно-правової охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в забезпеченні сталого розвитку промисловості. *Трудове право ЄС: гідна праця та розбудова інституційної спроможності для сталого розвитку*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2023. С. 150–172. DOI: 10.30525/978-9934-26-396-5-8

11. Кравченко О.М. Особливості відповідальності за неправомірні дії щодо комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні. *Проблеми реалізації норм права в умовах сучасних викликів*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2024. С. 107–130. DOI: 10.30525/978-9934-26-400-9-5

12. Кравченко О.М. Правове забезпечення євроінтеграційних процесів охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні. *Правове забезпечення євроінтеграції: загально-правовий та галузевий аспекти*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2024. С. 244–264. DOI: 10.30525/978-9934-26-424-5-13

13. Кравченко О.М. Дивергенція між конфіденційною інформацією та комерційною таємницею в Україні. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. 2022. № 2. С. 110–116. DOI: 10.30525/2592-8813-2022-2-18

14. Кравченко О.М. Confidential information and trade secret as restricted information in Ukraine. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. 2022. № 3. С. 45–52. DOI: 10.30525/2592-8813-2022-3-6

15. Кравченко О.М. Охорона конфіденційної інформації в Україні. *Екологічне право*. 2022. № 3–4. С. 29–31. DOI: 10.37687/2413-7189.2022.3-4-4.6

16. Кравченко О.М. Удосконалення охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації в Україні для інтеграції в Європейське бізнес-середовище. *Нове українське право*. 2022. Вип. 6. Том 1. С. 211–220. DOI: 10.51989/nul.2022.6.1.29

17. Кравченко О.М. Інтеграція стандартів охорони комерційної таємниці України до європейського бізнес-середовища. *Ампаро*. 2022. Спецвипуск. Том 1. С. 175–181. DOI: 10.26661/2786-5649-2022-спец-1-25

18. Кравченко О.М. Конфіденційна інформація та комерційна таємниця в Україні. *Екологічне право*. 2023. № 1–2. С. 24–29. DOI: 10.37687/2413-7189.2023.1-2.4

19. Кравченко О.М. Інтеграція стандартів охорони конфіденційної інформації та комерційної таємниці України до стандартів Європейського Союзу. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 4, Том 2. С. 189–195. DOI: 10.32850/sulj.2022.4.2.29

20. Кравченко О.М. Розмежування понять «конфіденційна інформація» та «комерційна таємниця» у стратегії інформаційної доктрини України. *Правовий часопис Донбасу*. 2022. № 4(81). С. 98–104. DOI: 10.32782/2523-4269-2022-81-4-1-98-104

21. Кравченко О.М. Охорона конфіденційної інформації та комерційної таємниці в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. Спецвипуск. № 1. С. 471–475. DOI: 10.31733/2078-3566-2022-6-471-475

22. Кравченко О.М. International exsperience of regulatory and legal protection of commercial business secrets. *Philosophy, economics and law review*. 2023. № 1. С. 285–295. DOI: 10.31733/2786-491X-2023-1-285-295

23. Кравченко О.М. Організаційно-правові заходи забезпечення охорони конфіденційної інформації та комерційної таємниці бізнесу в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2023. № 3.Том 34 (73). 2023. С. 48–53. DOI: 10.32782/TNU-2707-0581/2023.3/09

24. Кравченко О.М. Розмежування понять «конфіденційна інформація бізнесу» та «конфіденційна інформація про фізичну особу». *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. Спецвипуск № 2 (127). С. 22–29. DOI: 10.31733/2078-3566/2023-6-22-29

25. Кравченко О.М. Удосконалення організаційно-правового забезпечення охорони конфіденційної інформації та комерційної таємниці бізнесу в Україні. *Екологічне право*. 2024. № 1–4. С.

26. Кравченко О.М. Сучасний стан нормативно-правової охорони комерційної таємниці в Україні. *Цивільне право і процес: витоки, здобутки та перспективи розвитку* : матеріали міжн. наук.-практ. конф. (Київ, 18–19.12.2020). Київ : Київський регіональний науковий центр НАПрН України, 2020. С.105–108.

27. Кравченко О.М. Розвідувальна таємниця. *Права людини, демократія, правосуддя: проблеми, досягнення, перспективи* : зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція» (Київ, 10.12.2020). Київ : Центр учбової літератури, 2020. С. 59–60.

28. Кравченко О.М. Розвідувальна таємниця як новий вид таємної інформації в Україні. *Право та закон: теорія, методологія, практика* : зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція» (Київ, 15.04.2021). Київ : Центр учбової літератури, 2021. С.38–41.

29. Кравченко О.М. Комерційна таємниця. *Право та закон: теорія, методологія, практика* : зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція» (Київ, 15.04.2021). Київ : Центр учбової літератури, 2021. С.57–61.

30. Кравченко О.М. Дистинкція між конфіденційною інформацією та комерційною таємницею. *Право та закон: теорія, методологія, практика* : зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція» (Київ, 15.04.2021). Київ : Центр учбової літератури, 2021. С.35–38.

31. Кравченко О.М. Конкурентна розвідка та конкурентна контррозвідка підприємства, установи чи організації. *Модернізація інститутів держави і права під впливом глобалізації* : зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція» (Київ, 25.11.2021). Київ : Центр учбової літератури, 2021. С. 57–62.

32. Кравченко О.М. *Intelligence secret in Ukraine. Роль права та закону в громадянському суспільстві*: зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. (Харків, 18–19.02.2022). Харків : Східноукраїнська наукова юридична організація, 2022. С. 61–65.

33. Кравченко О.М. Конфіденційна інформація в Україні. *Правова держава в умовах воєнного та післявоєнного стану* : зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція» (Київ, 09.06.2022). Київ : Центр учбової літератури, 2022. С. 43–46.

34. Кравченко О.М. Конфіденційна інформація та комерційна таємниця в Україні. *Роль юридичної науки у становленні нового світового порядку у воєнний і післявоєнний час* : зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. (м. Рига, Латвійська Республіка, 29–30.07.2022). Рига : Балтійська міжнародна академія, 2022. С. 166–169. DOI: 10.30525/978-9934-26-229-6-42

35. Кравченко О.М. Комерційна таємниця та конфіденційна інформація у бізнес-просторі України. *Правові та безпекові аспекти життя в Україні* : зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція» (Київ, 14.10.2022). Київ : Центр учбової літератури, 2022. С. 15–17.

36. Кравченко О.М. Стан та розвиток охорони комерційної таємниці в Україні. *Становлення та розвиток правової держави: проблеми теорії та практики* : зб. матеріалів XV Міжн. юрид. наук.-практ. конф. Присвячена 102-річчю НУК імені адмірала Макарова

(Миколаїв, 28–29.12.2022). Миколаїв: НУК імені адмірала Макарова, 2022. С. 171–174. DOI: 10.36059/978-966-397-287-9-48

37. Кравченко О.М. Особливості адміністративно-правової охорони конфіденційної інформації та комерційної таємниці в Україні. *Актуальні питання юридичної науки в дослідженнях молодих вчених* : зб. Матеріалів всеукр. наук.-практ. конф. до Дня науки та 30-річчя Нац. академії правових наук України (Київ, 18.05.2023). Київ: Науково-дослідний інститут правотворчості та науковоправових експертиз НАПрН України, 2023. С. 608–612.

38. Кравченко О.М. Суб'єкти та їх повноваження щодо охорони комерційної таємниці в Україні. *Органи публічної влади в Україні: теорія та практика*: колект. моногр. Київ : МОН України ; НУ «Одеська юридична академія», 2019. С. 133–156.

39. Кравченко О.М. Ways of adaptation of Ukraine to international standards of legal protection of trade secret. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2018. № 5. С. 75–79.

40. Кравченко О.М. Охорона комерційної таємниці підприємств, установ та організацій від комерційного шпигунства. *Recht der Osteuropäischen Staaten*. 2018. № 4. С. 152–156.

41. Кравченко О.М. Охорона комерційної таємниці суб'єктів господарювання від актів недобросовісної конкуренції, комерційного, промислового, економічного шпигунства. *Jurnalul juridic national: teorie si practica*. 2019. № 1 (35). С. 91–93.

42. Кравченко О.М. Нормативно-правові заходи забезпечення комерційної таємниці в Україні. *Recht der Osteuropäischen Staaten*. 2019. № 1. С. 82–89.

43. Кравченко О.М. Структура правовідносин у сфері охорони комерційної таємниці в Україні. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2019. № 3. С. 137–145.

44. Кравченко О.М. Адміністративно-правові засади охорони комерційної таємниці в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2019. 253 с.

Information about the author:

Kravchenko Oleksandr Mykolaiovych,

Candidate of Science of Law,

Doctoral Student

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

15, Heroyiv Oborony str., Kyiv, 03041, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-8870-7662>